

a nemzetiségek számára azonban elfogadhatatlan volt.) Az 1879 és 1907 között hozott iskolai oktatást szabályozó rendelkezések, különösen a Lex Apponyi ezt a politikát szolgálták ki. E politika hozadéka, hogy 1910-re a magyarság létszáma valamelyest meghaladta a 13 nemzetiség összlétszámát, de az I. világháború küszöbén/idején nyilvánvalóvá vált, hogy a birodalom menthetetlen, ennek egyik fontos oka pedig a nemzeti-nemzetiségi kérdés megoldatlansága.

Az Osztrák–Magyar Monarchia román-sága ugyanolyan megosztott maradt, mint 1848-ban. 1869-ben a magyarországi és a bánági, valamint az erdélyi románok külön-külön pártba tömörültek, az erdélyi románok a kiegyezés elleni tiltakozás jegyében a politikai passzivitást, a magyarországiak viszont az aktivitást, a politikai életben való részvételt választják, de a nemzetiségi törvény értelmében betiltott pártjuk helyett magyar pártszínekben vesznek részt a parlamenti választásokon. 1881-ben két párt Román Nemzeti Párt néven egyesül, de a két román közösség továbbra is külön politikai utat jár be 1905-ig, amikor véget vetnek a megosztottságnak, ami azzal jár, hogy a Román Nemzeti Párt a jövőben konszenzusos politikát folytat, amelynek nyilvánvaló célja az egységes román politikai nemzet megteremtése, majd a Romániával való egyesülés. Elemzésünk szempontjából mindenekelőtt az ún. magyarországi románság vezetőinek szakítása azzal az országgal, amelyet eddig hazájának vallott, és 1848 óta a birodalmon belül, a magyarokkal együttműködve keresik boldogulásukat. Még a sokáig vívódó magyarországi román szociáldemokraták is végül a Iuliu Maniu, Vasile Goldiş, Alexandru Vaida-Voievod, Ştefan

Cicio-Pop által hirdetett Romániával való egyesülés mellé állnak. A magyarsággal és a hajdani magyar hazával való szakítás akkor pecsételődött meg végérvényesen, amikor 1918. október 12-én a nagyváradi Aurel Lazăr házában Vasile Goldiş vezérletével megfogalmazták a románság önrendelkezését kimondó dokumentumot, amelyet október 18-án Alexandru Vaida-Voievod olvas fel a magyar parlamentben, és ezzel Gyulafehérvárra szegeztek tekintetüket.

A trianoni döntést követően Magyarországon maradt kisszámú és szétszórta élő román közösség (kb. 30–40 000 fő) önálló nemzeti életre több évtized erőfeszítése árán tudott csak képezzé válni. A II. világháború után, 1946–1949 között létesített általános iskolák, a gyulai román gimnázium és a szegedi román tanszék mentette meg a teljes beolvadástól. Több évtizedre volt szűksége, hogy kialakuljon az a maroknyi értelmiségi réteg, amely még életben tartja. Veszélyeztetett nemzeti közösség, amelynek politikai erő nem képezvén, a túlélésért folytatott harc jutott osztályrészül.

Eszmefuttatásunk summázata nem lehet más, mint az, hogy a francia nemzettypus/nemzetállami felfogás szerint berendezkedett, hosszabb-rövidebb feudális, rendi nemzettel rendelkező államok, rendeltetésükénél fogva, a polgárság politikai és társadalmi érdekeit szolgálva, olvasztótégelyként működtek, ezért nem alkalmasak a többségi nemzet és a nemzeti kisebbségek viszonyának harmonikus kialakítására, rendezésére. Az I. és a II. világháború utáni államalakulatok történetéből mindezenekelőtt az a tanulság vonható le: a nemzetállamot modernizálni nem lehet, csak meghaladni.

VASILE SEBASTIAN DÂNCU

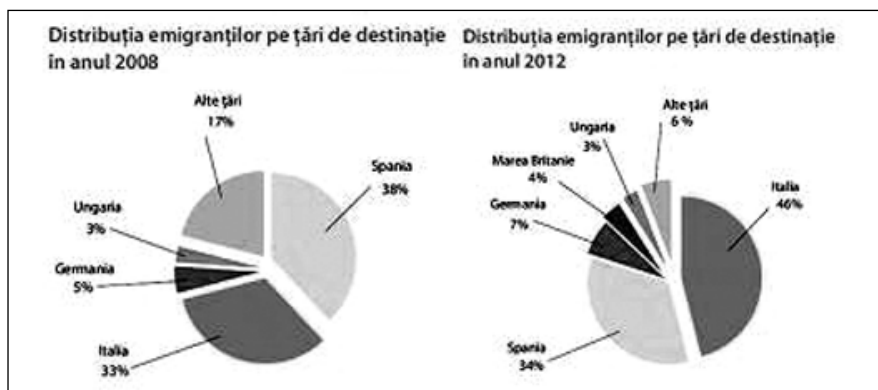
Román bevándorlók

Olaszországban és Spanyolországban

■ 1996-tól kezdődően az európai államok közül Olaszország és Spanyolország vált a Romániából ideiglenesen vagy állandó jelleggel kivándorlók legnagyobb tömegének célpontjává.

Vajon spontán, tudatalatti tendencia volt az, hogy e két ország felé tájékozódjanak? Léteztek objektív tényezők, melyeket a fennálló társadalmi-gazdasági állapot indukált, azon kívül, hogy ezek a célországok anyagi lehetőségek szempontjából felülmúlták a romániai sztenderdeket?

Valószínű, hogy mindkét kérdésre igenlő választ lehet adni; az egyikre antropológiai, a másikra szociológiai szempontból. Egyfelől a közös latin gyökerek gyors alkalmazkodást tettek lehetővé, könnyebb beilleszkedést, és – ebből kifolyólag – a helyiek nagyobb toleranciával viszonyultak a bevándorlókhoz. Ugyanakkor megállapíthatjuk, hogy az olasz és a spanyol munkapiacon olyan rések keletkeztek, amelyekre a román társadalom azonnali válasszal szolgált. Amint Romániában felszámolták a mezőgaz-

Az ábra magyar szövegei:

Az emigránsok célországokénti eloszlása 2008-ban:

Olaszország: 33%, Németország: 5%, Magyarország: 3%, más országok: 17%, Spanyolország: 38%.

Az emigránsok célországokénti eloszlása 2012-ben:

Spanyolország: 34%, Németország: 7%, Nagy-Britannia: 4%, Magyarország: 3%, más országok: 6%, Olaszország: 46%.

Forrás: Nemzeti Statisztikai Intézet (INS)

dasági termelőszövetkezetek legnagyobb részét – mind az ipari léptékűeket, mind a kisebbeket –, sok szakképzett és szakképzetlen munkás maradt munkahely nélkül. Ennek a felszabadult munkaerőnek az „exportálása” által a hazai hatóságok valamelyest ellenőrzésük alatt tartották a munkanélküliséget és az ebből származó gazdasági jelenségeket; emellett a két nyugati államban a 2000-es évek erős gazdasági növekedése által generált munkaerőhiányt is eléggé sikeresen kompenzálták a Romániából kiáramló munkavállalók.

Hányan vannak?

■ A romániai külügyminisztérium becslése szerint Olaszországban jelenleg 940 000 hazánkból származó személy él, Spanyolországban pedig 920 000. Ezek az adatok azonban különböznek azoktól, amiket a két említett ország tart nyilván, és Spanyolország esetében jelentős a különbség.

A <http://demo.istat.it> olasz adatbázis szerint 2005-ben az Olaszországban tartózkodó románok összlétszáma 297 570, ami a harmadik az albániaiak és a marokkóiak után. Ez a szám 2011-re az első helyre került (834 465 rezidens bevándorlóval), megelőzve Albániát és Marokkót, és 2012-ben is a lista élén állt 933 354 rezidens bevándorlóval.

Spanyolország esetében a románok száma csak 2011-ben 30 263-mal nőtt, 2010-ben 865 707 romániai bevándorlót tartottak nyilván a spanyol hatóságok – ez volt a legnagyobb növekedés, amelyet valaha is mértek egy kisebbség esetén spanyol földön. A világgazdasági válság azonban, amely súlyosan érintette az Ibériai-félszigetet is, a

bevándorlók számának 8,6 százalékos csökkenését okozta 2012 és 2013 között. 2014 január elsején, a spanyolországi statisztikai hivatal felmérései szerint a románok alkották a bevándorlók legnagyobb csoportját: 795 513 egyén, ami a bevándorlók összességének 15,9 százaléka. Ezt követik a marokkói és angoliai bevándorlók.

Mivel foglalkoznak?

■ Az Olaszországban és Spanyolországban dolgozók – a közfelfogással ellentétben – nem mind „eperszedők”. Azoknak a többsége, akik 2011-ben kötöttek munkaszerződést Olaszországban (614 293), javarészt az építőiparban, illetve gyárakban dolgozik; esetleg kamionsofőrökként, állatgondozóként, a háztartásokban/ídősgondozásban (a nők). A 2014-es spanyolországi társadalombiztosítási rendszerben 260 504 adófizető román nevet rögzítettek (253 382-at februárban és 240 406-ot januárban). Ezek közül általános munkakörben 144 049 dolgozó tevékenykedett, 55 618 mezőgazdasági munkát végzett, 35 667 háztartási alkalmazottként helyezkedett el, 25 042 önálló dolgozó (cégtulajdonosok, autonóm munkavállalók), 120 a hajózásban (speciális munkakör) és 8 dolgozott a bányászati szektorban.

Ugyanakkor 2014 márciusában a spanyolországi Foglalkoztatási Szolgálat (SEPE) 111 445 munkakereső román állampolgárt tartott nyilván, ezzel szemben 105 552 munkakereső nyilvántartottjuk volt ugyanazon év februárjában és 98 613 januárban. A legtöbb munkanélküli a Madrid autonóm közösségből került ki (22 908 személy), amit létszámban a Valencia autonóm közösség-

ben élők követnek (20 772), ezek után az Andalúzia autonóm közösség (13 688), Kasztília-La Mancha (13248) és végül Katalónia autonóm közösség, 12 253 munkanélkülivel.

Hogy élnek?

■ Ebbe a két országba történő kivándorlást helyi kisközösségek és családtagok is bátorítják, ezzel magyarázható az, hogy egyes – főleg vidéki – közösségek gyakorlatilag teljes egészükben áttelepülnek. Ezt a tendenciát mind Olaszországban, mind Spanyolországban észlelhetjük – mindkét országban fellelhetünk olyan, nagyobb lélekszámú román közösségeket, amelyek egy régióból vándoroltak ki.

Olaszországban a legtöbb román az északi régiókba összpontosul, főleg a Lombardia, Piemont és Veneto tartományokba, de Rómában is jelentős számban élnek.

Az olaszországi Statisztikai Intézet 2011-es adatai szerint így oszlanak el az ország tartományjaiban a romániai bevándorlók (lásd a mellékelt térképet):

Trentino Alto Adige: 10 492;
Valle d'Aosta: 2034; Lombardia: 137 718; Friuli Venezia Giulia: 19 664; Piemonte: 137 077; Liguria: 15 037; Veneto: 101 972;
Emilia Romagna: 66 062; Toscana: 77 138;
Marche: 22 959; Umbria: 24 321; Lazio: 196 410;
Abruzzo: 22 385; Molise: 3 112;
Campania: 29 265; Puglia: 27 633;
Basilicata: 6 098; Calabria: 23 999;
Sardínia: 9 899; Sicília: 40 301.

Spanyolországban a Madrid autonóm közösségbe csoportosul a legtöbb kivándorló (főleg a fővárostól délre eső zónákba), és a Henares nevű folyó völgyében. A legismertebb Coslada városa, amelynek 70 000 lakosából 13 000 román. Több mint 150, a románok érdekeit képviselő egyesületet számolhatunk össze, amelyek 17 spanyol régióban oszlanak el, a legtöbben – természetesen – Madridban (66), ezután következnek Valencia (34), majd Andalúzia (15), Kasztília-La Mancha (15) és Katalónia (12). Ezek az egyesületek az újonnan érkezett románok integrációját és a kivándorlott románok nemzeti és kulturális identitásának megőrzését segítik.

Mindkét országban a bevándorló románok amolyan sajátos „mikrouniverzumokat” hoztak létre, ahol az otthoniakhoz hasonló életmódot folytatnak – hasonló [terméknálátat] üzletekbe járnak, tömegközlekedési eszközöket használnak, és ugyanúgy járnak templomba, mint odahaza. Csak Spanyolországban több mint 70 ortodox parókia létezik, amelyeket Timotei Laurian püspök gondoz a portugáliai román közösségekkel egyetemben.

És – annak ellenére, hogy ezt kevesen ismerik el – azáltal, hogy maguk után viszik a gyermekeiket is, akiket beíratnak a helyi oktatási intézményekbe, lakásokat vásároltak, állampolgárságért folyamodtak – tulajdonképpen a beilleszkedés fontos lépéseit tették meg.

A román állam számára ez a trend jelentős társadalmi és gazdasági következményekkel jár: számottevő demográfiai csökkenést eredményez a kivándorlás, amit súlyosbít a születések számának csökkenése, az elhalálozási arány növekedése is; a munkapiac viszont elveszítette a legfontosabb szegmensét mind a fiatal, mind a felnőtt korosztályból.

Értelmezések versus valóság

■ Az olasz és a spanyol sajtó is szívesen tart címdalolon román állampolgárok által elkövetett bűncselekményeket, amelyek, annak ellenére, hogy túlzásokon, tények manipulációján alapulnak, negatívan befolyásolják a román kivándorlókról kialakult képet.

Objektíven megvizsgálva a tényeket, kijelenthetjük, hogy a két országban románok által elkövetett bűncselekmények nagyon kis arányúak az ország, de még a helyi közösségek számához viszonyítva is; 2013-ban Olaszországban az ott dolgozó románoknak csak 0,28%-a volt bebörtönözve.

Péter Árpád fordítása